

Osmanlı Edebiyatı Tarihçisi Akün Hoca'nın Ardından

Osmanlı edebiyat tarihinin büyük hocalarından Prof. Dr. Ömer Faruk Akün 2 Mayıs 2016'da vefat etti. İlim çevrelerinde genellikle "Akün Hoca" olarak bilinen duayenimiz, 5 Nisan 1926'da İstanbul'da doğdu. Fatma İrfan Hanım ile Mehmet Ziyaeddin Bey'in oğludur. Beşiktaş-Akaret'lerde 38. İlkokul'da başladığı ilk öğrenimini Sultanahmet'te 44. İlkokul ile Beylerbeyi 27. İlkokulu'nda tamamladı (1936). Daha sonra önce orta kısmına kaydolduğu Kabataş Erkek Lisesi'nden mezun oldu (1943). Burada devrin tanınmış şairlerinden Zeki Ömer Defne, Faruk Nafiz Çamlıbel ile Nihad Sami Banarlı değişik sınıflarda hocaları oldu. Yüksek tahsilini İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde "Dede Korkut Hikâyelerinde Kompozisyon ve Tasvir" konulu teziyle tamamladı (1947). 1947-1948 yıllarında askerlik görevini yaptı. 1951 yılında mezun olduğu bölüme Prof. Ahmet Hamdi Tanpınar'ın başında bulunduğu Tanzimat Edebiyatı Kürsüsü'ne önce okutman, daha sonra asistan olarak tayin edildi. 1953'te "Türk Halk Şiirinde Tabiat" konulu teziyle doktorasını tamamladı. 1954-1956 yılları arasında Paris'te Sorbonne Üniversitesi'nde Mukayeseli Edebiyat derslerini takip etti, aynı zamanda Bibliothéque National'da Türk edebiyatı ile ilgili yazmalar ve kaynaklar üzerinde çalıştı. 1959'da "Abdülhak Hâmid'de *Makber*'den Önce Ölüm Temi" adlı teziyle doçent oldu. 1971 yılında da *Nâmık Kemal'in Mektupları* adlı çalışmasıyla profesörlüğe yükseltildi. 1984'te Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalı Başkanı, 1990'da da Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Başkanı olan Ömer Faruk

Akün, 1993 yılında yaş haddinden emekliye ayrıldı. 1983-2000 yılları arasında Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Bilim Kurulu üyeliğine seçildi. 1989 yılından itibaren *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* Bilim Kurulu'nda çalıştı. Türk kültürüne yaptığı hizmet ve katkılarından dolayı 2005 yılında Türk Kültürüne Hizmet Vakfı tarafından kendisine “Şükran Ödülü” verildi. Uzunca bir hastalık dönemini müteakip 2 Mayıs 2016'da vefat etti, cenazesi Karacaahmet Kabristanı'na defnedildi.

İlim hayatında ve araştırmalarında Türkiye'de Türkoloji'nin kurucusu kabul edilen Fuad Köprülü'nün izinden giden ve onun metodunu benimseyen Ö. F. Akün, Fransızca, Almanca, İngilizce, Farsça ve Rusça dillerine hakim olup uzun yıllar büyük emekler harcıyarak ortaya koyduğu bilimsel nitelikli çalışmalarını 1949 yılından itibaren İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nin yayını olan *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi* ile *Türkiyat Mecmuası*, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından neşredilen *İslâm Ansiklopedisi* ve Türkiye Diyanet Vakfı'nca çıkarılan *İslâm Ansiklopedisi*'nde yayımlamıştır.

İlim çevrelerinde kılı kırk yararcasına araştırmacılığı ve kaynaklara hakimiyeti ile tanınan Ö. F. Akün, üniversite hocası olarak vermiş olduğu dersler yanında dokuz yüksek lisans tezi ile dokuz doktora tezi idare etmiştir.

Gerek derslerinde, gerekse çeşitli konferanslarında Türk dili ve edebiyatı ile Türk tarihi ve Türk sanatını birbirinden ayrılmaz bir bütün olarak ele alan Ö. F. Akün, çalışmalarını bu çerçevede geniş bir sahayı kapsayacak şekilde gerçekleştirmiştir. Küçük yaşta başlayan okuma ve yeni şeyler öğrenme tutkusu hayatı boyunca doymak bilmez bir şekilde devam eden hoca, sayı bakımından az eser vermiş olmakla beraber, onun bütün çalışmaları Türkoloji sahasında çalışanlara örnek olacak ayrıntılara ve zenginliğe sahiptir.

Zaman zaman konferanslar vermek ya da bildiriler sunmak üzere yerli ve yabancı birçok ilmî toplantıya katılmış, çeşitli tezler hakkında ayrıntılı raporlar hazırlamış, bu gibi faaliyetlerinde başkalarının dikkatini çekmeyen çeşitli hususları ortaya koymak suretiyle ilmî hassasiyetini ortaya koymaktan da geri kalmamıştır.

Ö. F. Akün'ün ilim âleminde ses getiren ve konuyla ilgili çeşitli bilimsel çalışmalarda kaynak olarak gösterilen “Abdülhak Hâmid'in ‘Merkad-i Fâtih’i Ziyaret’ Manzumesi ve İçindeki Görüşler”, “Şinasi'nin Bugüne Kadar Ele Geçmeyen *Fatin Tezkiresi* Baskısı”, “Şinasi'nin *Fatin Tezkiresi* Baskısındaki Yeni Biyografik Bilgiler”, “Nâmık Kemal'in Kitap Hâlindeki Eserlerinin İlk Neşirleri”, “Abdülhak Hâmid'in Basılı Eserleri Hakkında Yeni Bilgiler”, “Nâmık Kemal-Süleyman Paşa Mektuplaşması”,

“La Marseillaise’in Türkçe’de En Eski Manzum Tercümesi”, “Tanzimat Edebiyatı Tabiri Ne Dereceye Kadar Doğrudur?” ve “Osmanlı Tarihi Karşısında Yahya Kemal’in Şiiri” adlı ve her biri küçük birer kitap çapındaki makaleleri ile eski (M.E.B.) ve yeni *İslâm Ansiklopedisi*’nde (DİA) yayımlanan “Nâmık Kemal”, “Nergisi”, “Şemseddin Sâmî”, “Şinasi”, “Ahmed Vefik Paşa”, “Âlî”, “Bianchi”, “Çaylak Tefik”, “Fuad Köprülü”, “Gülzar Hanım”, “Hayrullah Efendi”, “Hoca Tahsin”, “İbnülemin Mahmud Kemal İnal” ve “Koçi Bey” gibi maddeleri henüz kitaplaşmamıştır.

Ömer Faruk Akün’ün kitap halinde basılan çalışmaları şunlardır: *Nâmık Kemal’in Mektupları* (İstanbul 1972), *Türk Dili Karşısında Türk Münevveri* (İstanbul 1982), *Divan Edebiyatı* (İstanbul 2013).

Abdullah Uçman

1990’da genç ve acemi bir araştırmacı aday olarak girdiğim İSAM’da, Akün hocamızı *TDV İslâm Ansiklopedisi* (DİA) çalışmaları çerçevesinde tanımış, daha sonra *Divan Edebiyatı* kitabını yayına hazırlarken duyuşunu ve bilgi derinliğini yakından keşfetmiştim. 2 Mayıs 2016’daki bir ders esnasında vefat haberini aldığım da ise, “bir âlimin ölümü, bir âlemin ölümü gibidir” sözünün anlamını bir kez daha derin bir teessürle idrak ettim. Gerçekten öyle değil mi? Bir âlimin ölümüyle, bazen bir derya gibi olan bir bilgi ve duyüş derinliğini de beraberinde kaybetmiyoruz mu?

2004’te İSAM Yayınları, yeniden düzenlenmiş şekliyle devreye girdikten sonra, nitelikli kültür okuryazarlığına katkıda bulunmak amacıyla temel kültür dizisini tasarlamış, pek çok kitabın hazırlanmasını gündemimize almıştık. *TDV İslâm Ansiklopedisi*’nin en çok çoğaltılan ve okunan hacimli maddelerinden biri olan *Divan Edebiyatı*’nı, 2007’de bu yayınlar arasında ayrı bir kitap olarak hazırlanmasına karar vermiştik. Günümüzde Türk edebiyatı tarihinin tartışmasız en büyük isimlerinden olan Ömer Faruk Akün hocamızın o sene, “İsmim izzet-i nefsimdir” diyerek, temel kültür dizimiz için, bazen maruz kaldığı hastalık ve yürüme zorluğu gibi engellere hiç aldırış etmeksizin, gıpta edilecek bir azim ve heyecanla *Divan Edebiyatı* kitabını hazırlamaya başlamasını unutmam hiç mümkün değil. Bu hazırlık aşamasını takip eden aylar içerisinde zaman zaman birçok defa konuşma, birkaç defa uzun saatler süren sohbet etme ve bu sayede, onun “duyüşü”nu yakından gözleme fırsatım oldu. Bu kitapta, özellikle, kendi ifadesiyle, “Türk